

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE VOLKENBOND.

Aan het juist ontvangen, 15 Mei gepubliceerd maandoverzicht van den Volkenbond over April, dat zeer belangrijk is, ontleenen wij het volgende:

De Raad van den Volkenbond, het periodiek vergaderend college van dagelijksch bestuur van den Bond, hield zijn 24e zitting onder leiding van den Engelschen gedelegeerde Wood. Behalve de tien leden van den Raad naar behoefte aan de besprekingen deel een heel internationaal gezelschap van gedelegeerden: volgens het grondverdrag wordt niet over de belangen van een Staat-lid beschikt buiten hem om. Zoo was Albanië vertegenwoordigd, toen de benoeming van een financieel adviseur aan de orde was: de keus viel, zooals reeds bekend, op den oud-resident J. D. Hunger.

Onze landgenoot mr. Zimmermann nam aan de tafel van den Raad plaats bij de behandeling van de reconstructie van Oostenrijk, de Noor Dr. Nansen bij de besprekingen over den terugvoer van Russische en Klein-Aziatische vluchtelingen, — het bekende liefdeswerk waarvoor de groote poolvaarder nu reeds jaren al zijn krachten geeft tot eer van zijn land en tot versterking van het gezag van den Volkenbond.

Hoofdzakelijk hield de Raad van den Volkenbond zich ditmaal bezig met politieke geschillen, waarin hij achtereenvolgens is aangezocht om advies en beslissing. Zoo werd de voor de wereld niet overbelangrijke, maar voor de betrokken bevolkingen en regeeringen pijnlijke grenskwestie tusschen Hongarije en Tsecho-Slovakië tot genoegen van partijen geregeld.

Minder gelukkig was — door de ongemotiveerd halstarrige houding van Roemenië, dat zelfs tegen een niet-bindend advies van het Haagsche Hof bezwaar had — de Raad op het stuk van onteigening door de Roemeensche regeering van den eigendom van ingezetenen van veroverd gebied, die voor de Hongaarsche nationaliteit gekozen hadden. Zij, die in de *Gids* van dit jaar de uitvoerige, hier indrukwekkende, ginds aandoenlijke uiteenzetting van prof. Van der Vlugt over Oost-Karelië hebben gelezen, zullen met vreugde vernemen, dat op het verzoek van Finland om een onpartijdige uitspraak in hoever Sovjet-Rusland krachtens tractaat internationaal verplicht is tot erkenning van de autonomie van Oost-Karelië, door den Raad is beschikt met verwijzing van de zaak naar het Internationale Hof. Dit advies is gebracht op de agenda van het Hof voor zijn 3e zitting, die den 15den dezer maand is begonnen.

Behalve deze en andere politieke aangelegenheden behandelde de Raad nog de vraag, welke nationaliteit eigenlijk toekomt aan de inwoners van de mandaatgebieden B en C — dat zijn de niet zelfstandige mandaatslanden der voormalige Duitsche kolonies in Afrika en de Zuidzee —, een vraag, voor de werking en de opvatting van het mandaatsstelsel van principieel belang. Het gaat hierbij niet alleen om den status van de inheemsche bevolkingen dier uitgestrekte gebieden, maar ook over de kolonisten van Europeesche afkomst, voornamelijk de 7000 Duitschers die in Zuid-West-Afrika (onder mandaat van de Unie van Zuid-Afrika) zijn gebleven.

Maar bovenal raakt deze zaak de bestaansreden en de rechtvaardiging van het mandaatsstelsel-zelf; want, kwamen al deze ingezetenen onder den nationaliteitsband van den mandataris, dan werd ten laatste weer voedsel gegeven aan de gevaarlijke theorie, dat de mandaatslanden zouden staan onder de soevereiniteit van den mandataris en dan zou de deur niet stevig meer gesloten zijn tegen neigingen tot exclusieve baatzuchtige exploitatie, welke het mandaatsstelsel juist wil bezweren.

Gelukkig besliste de Raad, dat de nationaliteit van de inheemsche bewoners der mandaatslanden is en blijft onderscheiden van die van de onderdanen van den mandataris, welk onderscheid alleen door vrijwillige individuele naturalisatie kan worden opgeheven.

De vrouwenhandel had opnieuw de aandacht van den Raad. Er werd besloten een overzicht van de jaarrapporten der verschillende regeeringen te doen samenstellen en aan de regeeringen de aanbevelingen van het vrouwenhandel-comité over te leggen, o.m. om te verbieden de toelating van buitenlandsche vrouwen tot gereglementeerde bordeelen. Bovendien besloot de Raad, opnieuw te doen onderzoeken, welke invloed op den vrouwenhandel moet worden toegeschreven aan reglementeering van de prostitutie, en te doen nagaan de motieven van de eene groep van regeeringen om de reglementeering op te geven, van de andere om ze te handhaven.

*

Dit zijn de voornaamste onderwerpen van bemoeienis van den Raad als orgaan der Statenmaatschappij: werk van opbouw, bemiddeling, steun, organisatie.

Daarnaast stonden op de agenda zaken van uitvoering van zijne taak van handhaver van de overwinnaarsverdragen, zooals: het toezicht op de naleving door Bulgarije van de militaire bepalingen van het verdrag van Neuilly sur Seine, der bemoeiingen met het bestuur over het Saarbekken: werk waarin bij een waarlijk onpartijdigen internationalen geest de wederopbouw van Europa evenzeer bevorderd zou kunnen worden als bij de reconstructie van

Oostenrijk, maar waarin helaas tot schande van den Raad, tot schade van den Bond en tot ergernis des rechts, de geest van Parijs-1919 nog te krachtig voortleeft. Het zal niet het minst belangrijke punt der a.s. September-besprekingen van de Assemblée zijn: het rapport van den Raad over zijne werkzaamheden in het afgelopen jaar. De vuurproef van den Volkenbond en zijn Raad beiden!

In de verslagmaand kwam het verzoek van Ierland in om toelating als lid op grond van zijne volledige zelfregeering. Een aantal verdragen werd door den secretarisgeneraal geregistreerd, waaronder aandacht verdienen de door Italië gepropageerde tractaten tot wederzijdsche bescherming van emigranten en arbeiders, een stuk internationale arbeidswetgeving (tractaat 1921 met Argentinië tot wederzijdsche uitbetaling van vergoedingen aan arbeiders wegens bedrijfsongevallen).

De technische commissies van den Bond werkten als volgt:

Het economische en financiële comité wijdde al zijn aandacht aan de voorbereiding van een douaneconferentie, te Genève te houden in October a. s. Een rapport van experts over dubbele belasting werd overhandigd aan de internationale ambtelijke commissie, die het vraagstuk thans zal gaan behandelen in verband met de belastingontduiking, een vraagstuk, voor Indië als werkplaats van het internationale kapitaal (de Koninklijke en hare vertakkingen!) van het hoogste belang.

De commissie voor doorvoer en verkeer beëindigde de voorbereiding voor de in November a.s. te Genève te houden algemeene verkeersconferentie, voortzetting van het werk van Barcelona. Op het programma staan o. m. ontwerpconventies op de spoorwegen, en op den doorvoer van elektrische energie (een internationale electriciteitswet).

Voor Indië zal van belang zijn een ontwerp-conventie op de zeehavens, parallel van de conventie op den vrijen doorvoer, te Barcelona tot stand gekomen, welke Nederland (ook voor Indië) zal bekrachtigen. De zeehavenconventie houdt in, dat stoom- en motorschepen, varende onder de vlag van een der tractaatstaten, in de havens van medeaangeslotenen vrijen toegang zullen hebben en ten aanzien van verblijf, laden en lossen, en van haven-, anker- en andere gelden op voet van gelijkheid met elkander zullen behandeld worden. Er worden bepalingen opgenomen met betrekking tot douane-onderzoek, tot doorvoer van passagiers en lading en tot tegengang van systematische bevoordeeling door werven van de onderdanen van bepaalde staten. Geschillen zullen bij falen van overleg gebracht kunnen worden voor het Haagsche Hof.

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

HET STAKINGSARTIKEL.

I

De algemeene beschouwingen hebben plaats gehad, de algemeene debatten zijn gesloten en het hoofdstuk Justitie der ontwerp-begroting is aangenomen. Het aanvankelijk verzet tegen het welhaast beroemde artikel, dat nagenoeg alle vakactie zal lam leggen, heeft tot niets geleid dan tot een paar algemeenheden en intusschen schijnen de feiten de conclusiën van schrijver dezies te zullen rechtvaardigen.

Bevatten de verschillende courantenberichten juistheid, dan zijn ettelijke „stakingsopruiers” achteraf ontslagen uit de voorloopige hechtenis, waarin zij „voorloopig” waren ..... opgeborgen en zullen eenige zaken worden gedeponeerd, omdat, hetzij achteraf, hetzij aan den behandelenden rechterlijken ambtenaar, was gebleken, dat het bedrevene niet strafbaar dan wel niet met eenige kans op succès vervolgbaar was.

De proef op de som.

Wat schreven wij? „De groote waarde van ons nieuw artikel ligt m.i. dan ook niet zoozeer in formulering van den norm, dan wel (en nu spatieeren s.v.p.) in zijn waarde als politiek middel; om n.l. bedrijvers van het te bestrijden euvel dan wel daarvan verdachten, door onmiddellijke inhechtenisstelling buiten staat te stellen, een verboden staking te bevorderen”.

Ziethier in een paar woorden gewezen op een groote moeilijkheid.

En nu neem ik aan, dat geen bestuursambtenaar en geen met de vervolging van misdrijven belaste autoriteit de preventieve hechtenis zal toepassen, zonder dat naar zijn meening eenige kans bestaat, dat de ingestelde vervolging ook tot een veroordeeling zal leiden. M.a.w. ik werp al te voren van mij af de verdenking, dat eenig bestuurs-hoofd, wien het door een staking wordt „lastig” gemaakt, ertoe zal overhellen om de „opruiers” in den boei te zetten, zonderdat hij de kansen op eene veroordeeling heeft nagegaan.

Ook al is de verleiding groot.

Maar dan nog blijft bestaan de groote tegenstrijdigheid, dat de besturende ambtenaar staat in de maatschappij en de rechter behoort te staan *daarboven*. Dat de vervolgingsambtenaar of zijn chef zich gevoelt de verdediger te zijn van de aangetaste economische orde, en de rechter, zich uitillend boven die orde, zich alleen afvraagt, wat streng recht is.

M.a.w.: dat het instituut der voorloopige hechtenis zal worden aangegrepen als voor de hand liggend en zeer eenvoudig middel om de „rust” in een afdeling of een gewest te verzekeren ..... en dan kan de wensch dikwijls de vader der gedachte zijn.

De voorloopige hechtenis is en blijft het zwaartepunt van het nieuwe stakings„recht” en een altijd boven de hoofden van stakersleiders hangend zwaard.

* * *

Wat heeft de behandeling in den Volksraad ons nu gebracht? Eenige verlichting?

Kunnen de leiders van vakverenigingen, — die, hoe gaarne zij den vrede willen, ook in vrede-tijd niet sterk kunnen staan, als zij niet de beschikking hebben tot het uiterste machtsmiddel, de staking, — de toekomst nu met iets meer gerustheid tegemoet zien?

Mij dunkt van niet, niettegenstaande de gratuite verzekering van regeerings-gemachtigde en ..... een zeer hooggeplaatst personage uit het *publiek*, dat bij wege van interruptie heeft deel genomen aan het openbaar debat en deswege door den voorzitter, verdediger van de rechten van den Volksraad ..... niet is tot de orde geroepen.

Ook niet, niettegenstaande de vrij humoristische opmerking van den heer Van Gennep, dat dit artikel juist moest dienen om de stakers te beschermen. Precies zooals men iemand van kiespijn kan genezen door toediening van een behoorlijke dosis warangan.

Het middel moet zeer goed werken.

Tot onze spijt kunnen we geen moeite doen, mr. Van Gennep in zijn gedachtengang te volgen. Niet onmogelijk dat hij gelijk heeft; maar dan leeft hij toch in een gansch andere dimensie dan de onze.

En alleen een parlement als de Volksraad kan hem *au sérieux* nemen.

Over de officieele editie der verhandelingen van den Volksraad beschik ik niet. Onder de premisse, dat de verschillende courantenverslagen niet afwijken van hetgeen in hoofdzaak is verhandeld, meen ik de volgende opmerkingen te mogen maken.

Vooreerst, dat het *twéé* leden waren, die zich tot tolk hebben gemaakt van de bezwaren tegen het nieuwe artikel en de formulering daarvan, door ondergeteekende in dit blad aangevoerd.

Dat waren de heeren Kerkkamp en Dahler, de laatste met bronvermelding.

Waar bleven de andere juristen? (Den heer Kerkkamp reken ik als lid van het H. M. G. eveneens tot de juristen.)

Waar was het scherp vernuft van den heer 's Jacob? van den heer Westra? van den heer Buffart? .....

Gold het hier geen belang, even gewichtig minstens als de juridische vraag omtrent den voorrang van het gouvernement voor pretenties uit oorlogswinstbelasting?

Daar waren er, die op grond van uitvoerig gemotiveerde bezwaren meenden, dat de allerfundamenteelste rechten van den arbeider in deze gewesten, zij het dan wellicht niet opzettelijk, in hun hartader waren aangetast.

Waar bleven de „rechts”-kundigen?

Zij zwegen.

En zoo werd de klacht om recht verdrongen in de politiek.

Het was de regeering zelve, die, om de arbeidersleiders en die die wilden worden, gerust te stellen, deed uitkomen, dat hier een revolutionnaire staking was begaan. Dat er hier sprake was geweest van een oorlog tusschen Semaoen en de regeering en dat Zij daarom naar machtsmiddelen had te grijpen om de gevolgen van Semaoen's drijven te keeren.

Zoo meen ik de houding van de regeering te mogen verstaan.

Ik geloof niet, dat door haar ver-tegenwoordiger uitdrukkelijk het woord economische „ontwrichting” of verstor-ing van de openbare orde is gebezigd.

Maar bedoeld is het wel.

Dan krijgen we toch het vrij zonde-derlinge geval, dat de regeering feitel-lijk een vraag, die door haar eigen maatregelen aan den rechter ter beoor-deeling werd opgedragen, zelf en voor zichzelf en in het publiek heeft opge-lost.

Ik geloof niet, dat dit de gewoonte is en evenmin, dat deze houding vol-komen overeenstemt met het vrij dwin-gende voorschrift in artikel 81 van het *Regeeringsreglement*.

In alle gevallen toch met de strek-king daarvan.

Men stelle zich het geval zuiver voor.

De regeering gaat in oorlog ..... als verdediger der haar toevertrouwde be-langen, zooals zij die meent te verstaan. *Soit*.

Er dreigt verstoring van de openbare orde.

De belhamels moeten worden on-schadelijk gemaakt.

De regeering zoekt in haar arsenaal. En vindt geen wapens. Althans geen, die geschikt zijn in een economische guerilla.

Zij smeedt zich een nieuw wapen. Zij vindt een nieuw wetsartikel uit.

Maar de toepassing van de strafwet berust *niet* bij de regeering doch bij de *rechterlijke macht*. Die *óók* boven de regeering moet kunnen staan.

De regeering-zelve roept dus de au-toniteit van den rechter in.

Maar dan is ook het werk van de regeering afgelopen en heeft zij zich te onthouden van al datgene, wat diens meening kan beïnvloeden.

Noch ten goede, noch ten kwade.

Moet de rechter — en nu staan we ineens weer op den bodem der prak-tijk — rekening houden met een ver-klaring, in den Volksraad gegeven?

Moet *mág* hij in zijn overwegingen, van wat in een bepaald geval recht is, zich laten leiden door een interpretatie? NA het totstandkomen van een wet, door diezelfde regeering gegeven?

Waar moet het met onze rechtspraak heen, als het geven van dergelijke in-terpretaties mode werd?

Onafhankelijk moet de rechter we-zen, en niet beïnvloed door de open-baar geuite meeningen van regeerings-organen.

Ook niet door wat in den Volks-

raad voorvalt.

Want dat is een lichaam, waar de *politiek* tot haar recht komt of behoort te komen en niet ..... het *wetgevend* college. Veel minder: een college, dat in gegeven omstandigheden kan uit-maken wat recht is.

Dus: zoodra de regeering de zaak in handen van de rechterlijke autoritei-ten had gesteld, had zij zich ervan moeten onthouden, commentaar te le-veren op het geïncrimineerde artikel en rustig de beslissingen moeten af-wachten van den rechter.

En dan had zij, naar de meening van den schrijver dezer regelen, moeten volstaan met een korte verwijzing naar de uitspraak van dien rechter ten aan-zien van de „ontwrichting van het oeconomisch leven der maatschappij” en van „de verstoring van de openbare orde”.

Dat ware, naar mij voorkomt, haar plicht geweest.

Zij zal natuurlijk hare goede rede-nen hebben gehad om anders te han-delen, doch daarmee is dan toch een gevaarlijk precedent geschapen.

* * *

En wat had de regeering nu te zeg-gen?

Ik ga voorbij de vrij oppervlakkige opmerking, dat het artikel niet mocht worden verklaard door den titel van de afdeling, waarin het is opgenomen.

Dit lijkt me waarlijk niet meer dan een doodoener.

Ieder jurist wéét, dat een „rubrica” geen „recht” scheidt.

Het komt in een goede strafwetge-ving niet voor, dat eenzelfde term voor verschillende begrippen moet worden gebezigd. Daarom mogen in dit geval wel argumenten worden geput uit de eenige plaats, waar datzelfde woord „openbare orde” voorkomt.

Ook de opmerking, dat het „artikel over den diefstal” eveneens zekere vaagheid vertoont in zijn formulering.

Afgezien, dat ik me niet ervan be-wust ben, in dat artikel eenige vage omschrijving, eenige dichterlijke of journalistieke taal te hebben aangetrof-fen, die het in de verste verte zou kun-nen opnemen tegen de beroemde „ont-wrichting”, moge men niet vergeten, dat diefstal zoo ongeveer bij alle vol-keren als een misdrijf wordt beschouwd en het bevorderen van stakingen niet.

Dat over diefstal volksrechtbegrip-pen bestaan en een uitvoerige literatuur, zooda: het diefstal-artikel uit onze strafwet, behoudens een enkel geval, zooals het zich toeëigenen van electri-sche kracht, bijna automatisch kan wor-den toegepast.

En dat over het nieuwe stakingsarti-kel géén literatuur bestaat.

En dan nog: *juridische* literatuur.

Want, dat het hier geldt, — we weten het thans — een artikel dat geschapen is om door de regeering voor destructief gehouden elementen (en ik laat in het midden, of die opinie alle onjuistheid mist) op een eenvoudige wijze meester te worden.

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

HET STAKINGSARTIKEL.

II.

Maar al wel.

De regeering achtte blijkbaar termen aanwezig, om hare houding als wetge-vend gezag te bespreken.

Zij daalde tevens af in een inner-lijke beoordeeling van het dwang- artikel.

Maar dan rijst de vraag: is dat al?

Is wat de regeering heeft medege-deeld omtrent artikel 161bis van het wetboek van strafrecht waarlijk alles, wat zij had mee te deelen?

Ik vaag het, dit te betwijfelen.

Als werkelijk de motieven niet die-per lagen en geen ernstiger overwegin-gen hadden plaats gehad, van een voor de geheele toekomst van den werknemer in deze gewesten zoo buitengewoon be-langrijk strafartikel, dan zou hier blijk zijn gegeven van een ontstellende oppervlakkigheid, als ik me nauwelijks kan voorstellen, bij mannen van zoo hooge zedelijke waarde, als die hebben meegewerkt tot het totstandkomen van dit wetsartikel!

Ik weiger dan ook te gelooven, dat we hier te maken hebben met een puur gelegenheids-wetgevinkje, in een vloek en een zucht bekookstofd. *Entre nous*.

Maar waarom heeft de regeering zich dan niet beroepen op de gewisselde stukken, die geleid hebben tot de tot-standkoming van het artikel?

Waarom b.v. zich niet beroepen op het toch wettelijk gevorderd advies van den Raad van Nederl.-Indië? Of op de schriftelijke toelichting van den direc-teur van Justitie of zijn met de wetge-ving belaste hoofdamtenaar?

Dat ware nu iets geweest, waar de *judex facti* wel iets aan zou hebben ge-had.

We blijven in het duister rondtas-ten .....

We weten nu, dat er zoo iets bestond als gevaar voor een guerilla tegen het gezag, waarbij werd gebruik gemaakt van economische wapens.

Laten we nu even het wetboek ter hand nemen.

Daar vinden we in Titel I van het tweede boek (W. v. S.) de misdrijven tegen de veiligheid van den Staat.

Me dunkt, voor een georganiseerden staat toch wel de gevaarlijkste misdrij-ven.

Aanslag tegen koningin, regent, gou-verneur-generaal; doodstraf.

Aanslag tegen het grondgebied als zoodanig ..... levenslang.

Aanslag om den wettigen regeerings-vorm op onwettige wijze te veranderen: vijftien jaren.

Ziet nu deze uiterst zware politieke misrijven.

Wat is daar strafbaar gesteld? De aanslag en de samenspanning daartoe.

Het doen van voorbereidingshandelingen met het opzet om de revolutie te doen ontstaan .....

En als vanzelf stelt men zich de vraag: waarom heeft de Indische wetgeving, nu het gold gelijke of *gelijksvoortige* belangen te verdedigen, niet aansluiting gezocht bij dit artikel?

Waarom een werkelijk oproer niet als oproer gestraft?

Heeft men, geroepen om nieuw recht te scheppen, er niet aan gedacht, zich af te vragen, welk algemeen karakter de nieuw opgeroepen opstand droeg, zich niet blind gestaard op eene economische uiting daarvan?

Gold het alleen het voorkomen van economisch oproer, of dacht men niet verder dan men zag? En zag men alleen de *staking*? En wilde men den oproerigen werknemer, die niets heeft dan zijn vereniging en zijn staking, dat laatste wapen uit handen slaan ..... met het onvoorzien gevolg, dat hetzelfde wapen nu ook voor den volkomen loyale werknemer is onklaar gemaakt?

Wij zien thans in het Roergebied, dat stakingen worden gebezigd als middel van verzet tegen een regeeringsvorm.

Moeten we nu voor Indië zeggen, dat een staking van dien aard niet strafbaar is, tenzij ze een „aanslag” oplevert tegen dien regeeringsvorm ..... maar wel een, die gericht is tegen de openbare orde of de „economische” enz. der maatschappij?

* *

Hoe het zij: we staan voor het merkwaardig geval, dat een revolutieprediker (natuurlijk, als hij zich weet te onthouden van opruiing enz.) niet strafbaar is, tenzij hij minstens heeft samengespannen tot een aanslag ..... alzoo, tenzij hij heeft gehandeld met een uit zijn daden blijkend opzet.

Maar de man, die een staking bevordert, waardoor het beroemde economische leven kan worden ontwricht, is strafbaar, als hij dat gevolg naar de opinie van den rechter had kunnen vermoeden ..... ook al had hij geen opzet tot verstoring en ontwrichting ..... Hapert hier niet iets?

Of moeten wij de geschiedenis — of het gemis van geschiedenis — van ons

artikel duiden in dien zin, dat de wetgever, uitgaande, om eene oproerige beweging te straffen, het gehanteerde wapen zóó gevaarlijk vond, dat zij het iedereen uit de hand wilde slaan ..... ook al miste de delinquent allen opzet?

Zóó wordt de hoogere maatstaf voor de wederrechtelijkheid van het optreden van den werknemer niet: zijn boos opzet om economisch oproer uit te lokken, doch de vrees der regeering voor het ongebreidelde stakingrecht van den werknemer; en zóó is het te verklaren, dat men een *gefingeerd* opzet aannam bij vrees voor dreigende economische bisbilles, die dan allicht den vorm van oproer aannemen.

Althans in de oogen der handhavers van deze economische orde.

Dat alleen de uitlokkers van een politieke staking strafbaar zijn en de stakers zelven niet, zoomede dat elke gewone loonstaking mogelijk blijft, — die mededeelingen, van hoe hooge autoriteiten afkomstig, wagen wij op straffe van ongenâ te accepteren voor hetgeen zij naar ons beste weten waard zijn.

D. w. z. niet véél.
Want boven alle officieele verklaringen staat de wet. De wet zelve.

Wie geeft eenigen waarborg, dat in bewegende tijden allen, die deze wet zullen hebben te hanteeren, zich moeite zullen geven om precies te controleren, of hier een gewone loonstaking zich voordoet, dan wel een, die de economische boel in den war zou kunnen brengen?

En dat dit oordeel juist zal zijn? Bestonden en bestaan er niet bijvoorbeeld meeningsverschillen omtrent het al of niet economische karakter van de laatste stakingen?

En zal de rechter in elk geval dit karakter kunnen onderzoeken? En zal de preventieve hechtenis worden toegepast volgens het oordeel van den rechter, of zal die hechtenis steeds kunnen worden gelast, indien maar de vrees — die slechte raadgeefster — aanwezig is, dat het economische leven der maatschappij wel eens kon worden „ontwricht”? .....

En dan houde men in het oog het eigenaardig karakter der bevolking, niet steeds even goed begrepen. Houde men in het oog, dat „werknemers” en „overheerschten” hier te lande begrippen zijn, die elkaar niet zoo heel veel ontwijken.

Dat men noch de bevolking, noch zelfs den leiders der volksbeweging duidelijk het verschil onder het oog kan brengen van wat „politiek” is, of „economisch”. De bevolking, die in haar onontwikkeldheid achter den *londo* toch al steeds de *negeri* ziet staan en de „veld” .....

Neem haar de leiders af en zet die preventief.

En neem het op u, te vertellen, dat z e g e r u s t m o g e n s t a k e n ! .....

* *

Het strafrecht, schreef wijlen professor Van Hamel, is een middel, waardoor de maatschappij zich in haar eigen vleesch snijdt.

Het komt mij voor, dat in dit geval de maatschappij zich waarlijk diep heeft gesneden.

Ik wil mij niet uitgeven voor een diep kenner der psyche van den Inlandschen arbeider. Ook al doe ik allen dag met de meest mogelijke oprechtheid moeite, mij te winden in de weefselen van zijn primitieve ziel.

Maar veel kennis van die psychologie behoort er niet toe, om reeds thans te voorspellen, dat nu de begrippen „staking” en „ongehoorzaamheid aan het gezag” nog moeilijker voor hem zullen zijn uit elkaar te houden, dan tot dusver het geval was.

En nu van tweeën: één.

Of hij zal zich — meestal slechts schijnbaar — overwonnen geven en van alle stakingen afzien ..... doch dan zijn toevlucht moeten nemen tot strafwaardiger middelen, die zeldzamer voorkomen, naarmate hem meer gelegenheid wordt gegeven, zijn gemoed uit te laten langs den gewonen veiligheidsklep.

(Ieder, die wel eens rietbranden en dergelijke heeft berecht, wéét, wat ik doel).

Of hij zal zich het wapen der staking niet uit handen willen laten slaan ..... maar dan bij elke staking het gevoel hebben: „ik doe iets, wat de *negeri* niet wil. Ik voel me *brani* tegen het gezag.”

Met het strafrecht snijdt de maatschappij zich in haar eigen vleesch.

Zij zorge, dat het operatie-mes volkomen steriel zij.

En zij amputeere noch arm, noch been, als dit niet noodzakelijk is voor het welzijn van den patiënt.

De kwaal roeie men plaatselijk uit. Men snijde de wonden open. Men geve incisie in het gezwel ..... maar de arts, die gemakshalve een menschelijk lid zou afzetten, als hij kon volstaan met het openleggen van een refunkel, zou ..... niet geheel handelen volgens de regelen der kunst.

H.

De Indische Courant
23-7-23-166

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

ARTIKEL 161 BIS.

In de jaarvergadering van het V.V.L. heeft het bestuur de volgende duidelijke verklaring afgelegd:

1. Bekend wordt verondersteld de inhoud van het Staatsblad No. 222 van 11 Mei van dit jaar, gevende de aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met art. 161 bis.
2. Eveneens wordt bekend verondersteld het communiqué, verstrekt aan de pers en gepubliceerd 18 Mei over de vergadering van den Raad van Gedelegeerden met hoofdbesturen op 16 Mei j.l.
3. Het standpunt, in bedoelde vergadering ingenomen, is geen ander geweest dan dat hier in wording was een brok arbeidswetgeving, waarbij de verhouding tusschen den werkgever en werknemer eenzijdig is geregeld, wijl immers eenerzijds het georganiseerd staken van den werknemer om economische redenen praktisch onmogelijk wordt, terwijl anderzijds geen regelen zijn gesteld voor uitsluiting of ontslag en masse.
4. Uitdrukkelijk is verklaard in de vergadering van 16 Mei:
  - a. dat het niet ging om de pas onderdrukte staking bij de spoorwegen,
  - b. dat het ook niet ging om het recht van staking bij het overheidspersoneel,
  - c. dat het evenmin ging om eenigen maatregel door de regeering genomen tot bewaring van rust en orde en handhaving van het gezag,
  - d. dat het uitsluitend ging om de wijziging in de rechtsverhouding tusschen werkgever en werknemer.
5. Het telegram, aan H.M. de Koningin gezonden op 29 Mei j.l. door V. V. L. en Federatie van Europeesche Werknemers gezamenlijk, bedoelt niet anders dan het eerbiedig verzoek, niet partij te nemen door de hierbedoelde aan-

Den Haag, 21 Juli (Aneta): Minister
De belastingdruk.

Amsterdam, 21 Juli (Eigen dienst):
De diamantstijperijen te Amsterdam en Antwerpen onderhandelen over het instellen van een werkweek van 9 uur, zonder vermindering van de loon om een over-productie te voorkomen, in verband met de wenschelijkheid om een over-productie te voorkomen.

De Indische Courant
1-8-23-174

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

MEDEDEELING.

In verband met den jaardag van H. M. de Koningin-moeder zal dit blad op 2 Augustus a.s. slechts in eene halve editie verschijnen.

H. H. adverteerders wordt beleefd verzocht, hun tekst vóór 11 uur v.m. in te willen dienen. Advertenties na dien tijd aangeboden, kunnen niet meer worden opgenomen.

De Administratie.

DE POENALE SANCTIE.

(Van onzen juridischen medewerker).

I.

De regeering heeft een ontwerp-ordonnantie ingediend, waarbij, in plaats van afschaffing van de poenale sanctie te brengen, gesanctioneerd wordt de bestaande toestand en alleen in zoover wordt tegemoet gekomen aan de wenschen van hen, die het systeem van *vrijen* arbeid voorstaan, dat de reëngagementsduur met vijf maanden wordt verkort en de mogelijkheid geschapen om ondernemingen van de werking dezer ordonnantie uit te sluiten.

Ik acht deze aangelegenheid van genoeg gewicht, ook voor werknemers, die er niet aan denken om vooreerst als koelie naar Deli te gaan, om die te onderwerpen aan een zelfstandig onderzoek en principiële bespreking.

Zij heeft zoo vele kanten, dat het ook voor de openbare behandeling, die het wetsontwerp waarschijnlijk met den noodigen spoed (geldt het hier toch een ondernemersbelang!) zal deelachtig worden, zijn nut kan hebben, een ernstig woord te hooren van iemand, die buiten de verwickelingen staat van de politiek en eenzaam vanuit zijn uitzicht-toren deze belangwekkende tijden gadeslaat.

Poser bien la quaestion, c'est la résoudre.

Overigens is het allen, die wel eens geplaagd zijn met vraagstukken, waarin vergelijkingen met onbekenden voorkomen, bekend, dat men een heel eind verder komt en het vraagstuk al bijna is opgelost, indien men goed heeft overwogen, welke term met x of y zal worden aangeduid.

* *

Ter zake.
Er bestaan op de Oostkust ettelijke ondernemingen, die erop zijn ingericht, met geïmporteerde werkkrachten te arbeiden. Deze werkkrachten staan daar onder arbeidstucht om ze bij elkaar te houden en beschikbaar voor de onderneming. Opdat het kapitaal, dat in die arbeiders belegd is, zijn rente zal kunnen opbrengen.

Vrije kolonisatie van Javanen is tot dusver met spanning tegemoet gezien, doch vooralsnog niet gekomen.

Wat men heeft en met veel moeite en kosten heeft tezamen gebracht, dat moet met behulp der openbare machten bij elkaar gehouden worden. Teruggebracht bij desertie. Gestraft bij niet behoorlijk vervullen van de arbeids-taak.

Tegen dat systeem is men herhaaldelijk en herhaaldelijk opgekomen.

En nu moge het waar zijn, dat behoorlijk toezicht op de emigratie een der allereerste waarborgen is voor eene goede behandeling van de koelies zelve en dat, over het algemeen gesproken, de daadwerkelijke behandeling en verzorging van het zoo kostbare menschenmateriaal op de groote ondernemingen weinig te wenschen overlaten, er is toch bij ons van binnen iets als een rudimentair rechtsgevoel, dat zich er niet zonder meer bij kan neerleggen, dat arbeiders zoo al niet als slaven, dan toch eenigszins als pandelingen worden beschouwd en behandeld. Met dit primaire rechtsgevoel moet rekening worden gehouden, als zijnde iets zeer essentiëls.

Geleidelijk heeft zich het rechtsgevoel, zoo hier als in het moederland, in dezen geest ontwikkeld en geuit.

Men was het erover eens, dat de poenale sanctie moest worden afgeschaft ..... tot de malaise kwam en tegelijkertijd de merkwaardige geschiedenis, dat de regering zich oriënteerde naar de belangen van het kapitalisme.

Niet alleen dat het toen gedaan was met ernstige pogingen om ter Oostkust te komen tot vrije kolonisatie, maar men sloeg over stag en rafelde het vroegere werk geheel en al uit, als ware het gebroddel.

* * *

Er zijn eenige passages in de memorie van toelichting, die een schel zijlicht geven op de psychologisch-politieke factoren, die geleid hebben tot de indiening van het voor ons liggend ontwerp.

Ik noem er hier twee op. Vooreerst de bijna ruitelijke erkenning, dat men het initiatief voor deze daad van reactie gaarne aan het opperbestuur had overgelaten ..... ofschoon de gouverneur-generaal de machtiging

reeds had, om de poenale sanctie geleidelijk buiten werking te stellen.

En er in Indië reeds toezeggingen in dien geest waren gedaan.

In de memorie van toelichting heet het uitdrukkelijk, dat deze aangelegenheid „in een zoodanig stadium verkeerde, dat het initiatief tot verdere stappen was verbleven aan den minister van koloniën dan wel aan de Tweede Kamer zelve” ..... Desniettegenstaande heeft de Indische regering de eerste stappen gedaan, om niettegenstaande vroegere overwegingen, de poenale sanctie voor afzienbaren tijd te handhaven.

Het eigen initiatief wordt geargumenteed (?) met de woorden:

„Inmiddels heeft de regering zich vergewist, dat ook het opperbestuur eene voorafgaande behandeling van de vraag naar de hervorming der koelie-onnantie in den Volksraad voorstaat; thans verzet zich daartegen dus niets.”

Een tweede moment. Ik citeer:

„... de regering... daarenboven van meerdere zijden ernstig gewaarschuwd voor de gevolgen van een doorzetten dezer uit de koortsachtigste episode van den oorlog stammende voornemens, zich genoopt gezien...”

enz., het geheele vraagstuk nog eens in gezette overweging te nemen.

Indien we deze twee citaten met elkaar in verband brengen (en dat schijnt zelfs de bedoeling der regering zelve te zijn geweest), dan weten we al heel veel.

Dan weten we vooréerst, dat er machten zijn geweest, die de regering in de nieuwe reactionnaire richting wilden drijven.

Dat deze machten in zóóver succés hebben gehad, dat de regering werkelijk de zaak opnieuw heeft overwogen en een oplossing heeft gevonden, die in de lijn lag van de welwillende krachten, die zoo vriendelijk waren, de regering ernstig te waarschuwen, en dat de voornemens om de poenale sanctie af te schaffen absoluut niet ..... toerekenbaar waren, als genomen door een aan koorts lijdenden patiënt.

Zoo iets als: vergeef het hun, zij weten niet beter.

Hebben we hier niet te maken met een politiek unicum? Een regering, die den staf breekt over zich zelve en als verzachtende omstandigheid pleit, dat ze heeft gehandeld met eene zekere mate van onbesuisdheid, die regelrecht is veroorzaakt door oorlogs- (of O. W.-) psychose?

Dit is een gevaarlijk verdedigingsmiddel.

Een regering moet worden geacht stéeds het hoofd koel te houden en zich niet te laten drijven op de stemmingen van het oogeblik. Wat heel mooi is voor een jongen man, maar nooit is gehouden voor eene uiting van staatsmanskunst.

Gevaarlijk, niet alleen om het voor onze aankomende politici weinig educatieve en anti-paedagogische karakter eener dergelijke argumentatie, maar ook, omdat een regering, éénmaal erkennend te hebben gehandeld onder psychologische aberraties, zich ook voor het vervolg een brevet van onbekwaamheid uitreikt. Zal men nu niet, veeleer, den indruk krijgen, dat in den oorlogstijd (waarvan de grenzen dan ruim moeten worden genomen) het zuivere geweten sprak en dat men daarentegen juist nu handelt onder een uit de malaise geboren psychischen draag, waaraan men geen weerstand heeft kunnen bieden?

Wie die meerdere zijden waren, die de regering vriendelijk erop hebben gewezen, dat de bevrijding der Oostkust-koelies eene onverantwoordelijke daad zou zijn, wordt in de memorie van toelichting niet vermeld.

De onderstelling is echter niet al te gewaagd, dat die waarschuwingen nóch van den kant der werknemers kwamen, nóch van die der vooruifstrevende partijen.

En te minder is die onderstelling gewaagd, omdat hier en daar de regering uitdrukkelijk wijst op het belang, dat het kapitaal, en dan voornamelijk het buitenlandsch kapitaal, dat „in vertrouwen op de bestaande wetgeving hierheen gelokt is”, bij een handhaving der poenale sanctie heeft.

* * *

Nu moet mij een onvriendelijke vraag over de lippen.

Is die excuseering van vroeger begane „fouten” wel uit het hart gekomen?

Want, als dit werkelijk zoo is, dan komt me elke verdediging van de handhaving der poenale sanctie eenigszins apocrief voor.

Mag ik een voorbeeld stellen? Stel, — en nu moet men die vergelijking *cum grano salis* opvatten en niet uit mijne woorden willen lezen welke bedoeling ook, om iemand te kwetsen — stel iemand heeft in een woedende bui een ander een klap gegeven. Hij komt tot bezinning en, als net mensch, gaat hij naar den beleedigde toe en vraagt hem excuus, daar hij zich niet heeft kunnen bedwingen en overijld heeft gehandeld.

Zal het dezen berouwvollen zondaar invallen, om tegenover zijn slachtoffer te gaan argumenteeren, dat hij een braaf en net man is, dien men niet zoo maar een klap geven mag?

Indien men verzachtende omstandigheden heeft gepleit, dan is men ontslagen van welke argumenteering dan ook, dat men anders had moeten handelen en ontslagen ook van de verplichting om na te gaan, hoe het dan wel had moeten..... Ik meen niet zoo heel ver van de waarheid af te zijn, als ik zeg, dat de erkenning van vroegere onbedachtzaamheid niet veel anders is dan een *captatio benevolentiae* — een propagandist zou spreken van een „voetval” — ten aanzien van de „meerdere zijden”, op welke hulp de regering in deze malaise-tijden — zij het dan onzes erachtens verkeerdelijk — meent te mogen rekenen.

Hoe men het keere, het verzwakt de positie der regering...

Laten we thans de kwestie zelve aan eene beschouwing onderwerpen.

De Indische Courant
3-8-29-176.

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE POENALE SANCTIE.

(Van onzen juridischen medewerker).

II.

Het kapitaal heeft voor de verkrijging van ondernemerswinsten de beschikking noodig over arbeiders.

Als die niet ter plaatse aanwezig zijn, dan moeten ze daarheen worden gebracht en dan moet zekerheid bestaan, dat die arbeiders niet weg loopen en behoorlijk werken.

Elders werkt men in vrij contract.

Voor vele ondernemingen acht het kapitaal een wettelijke tucht over en strafrechterlijke sanctie van de arbeidersverplichtingen noodzakelijk.

Staan we nu op den bodem van „recht”, of op dien van „machts”-politiek?

Onze memorie doet alle moeite om te wijzen op het groote belang, dat het kapitaal erbij heeft, dat de poenale sanctie gehandhaafd blijve. Ten aanzien van de rechtskwestie verwijst ze of naar achterlijke wetgeving, of naar andere bepalingen in de Nederlandsche wetgeving, die eveneens een sanctie van strafrechterlijken aard geven bij het niet-nakomen van contractueele verplichtingen.

Naar mij voorkomt, ten onrechte.

Want dat schepelingen op een koopvaardij-schip bij desertie enz. kunnen worden gestraft, is vooreerst een uitzondering, waaruit niet zoo maar conclusies mogen worden getrokken voor een analoge toepassing op andere gevallen.

En dan nóg is hier sprake van een algemeen belang van overwegenden aard.

Het geldt hier: het belang der openbare veiligheid.

Het algemeene belang moet zwaarder wegen dan het bijzondere.

Als een schepeling hondschild wordt behandeld, dan moet hij niet mogen staken of weg-loopen, omdat de navigatie en heel dikwijls het leven zelf der opvarenden gevaar loopt.

Een dergelijke bepaling zou dus bijv. zonder eenig bezwaar analoge toepassing kunnen vragen bij de luchtscheepvaart; doch niet: ten aanzien van gewone arbeiders, bijvoorbeeld in kleerenmakerijen of bakkerijen.

Ook waar aan den werkgever hier en daar verplichtingen zijn opgelegd, waarop een strafrechterlijke sanctie is gesteld, gold het verplichtingen, die in verband met algemeene belangen werden geacht als te zijn van openbare orde.

Zoals ..... het zonder geld de rimboe insturen van assistenten.

Van dit soort belangen is bij de poenale sanctie, waarover het hier gaat, hoegenaamd geen sprake.

De belangen, waarover de memorie van toelichting het heeft, betreffen slechts zijdelings den fiscus en zijn overigens directe kapitaalsbelangen.

* * *

Alvorens die argumenten der memorie van toelichting te overwegen, moeten mij twee opmerkingen van het hart.

Vooreerst, dat voor een democratisch individu en zelfs voor iemand met socialistische opinies of tendenzen, het niettemin principieel niet geheel en al te verwerpen is, dat aan het niet nakomen van een contractueele verplichting strafrechterlijke gevolgen worden verbonden.

Het kapitaal heeft een historische functie gehad.

Het kapitaal is noodig geweest voor de industrialisatie van onzer maatschappij en dus: voor haar vooruitgang.

Het kapitaal deed en doet pioniersdiensten. En voor zoover het die diensten verricht, heeft het aanspraak op bescherming van zijne belangen binnen redelijke grenzen.

Acht men het buitenlandsch kapitaal noodig voor de ontwikkeling van de buitengewesten, dan heeft men alle nadeelen te aanvaarden, die dat kapitaal nu eenmaal met zich mede brengt.

Wij leven in een kapitalistische maatschappij en kunnen ons daaraan niet onttrekken.

Maar dan moeten de aperte nadeelen, voor zoover zij reeds bestaan, tot een minimum worden gereduceerd en mag géén poenale sanctie worden gehandhaafd, indien er een andere regeling is te vinden, waarbij die sanctie overtollig is of kan worden.

De tweede opmerking is deze, dat het den onpartijdigen toeschouwer geweldig vreemd aandoet, dat het juist die menschen zijn, die staan op den bodem der vrijheid van bedrijf en contract, die hier in den Oost aandringen op handhaving van poenale sanctie tot verzekering van hunne materiele belangen.

Waaruit de conclusie ware te trekken, dat het hier niet geldt een rechtsvraag, doch een machtsvraag.

Een vraag, die niet in het moederland wordt gesteld, maar een zuiver koloniaal karakter heeft. Omdat in het moederland een publieke opinie werkt,

wier stem hier zich niet vrijelijk kan uiten.

Met andere woorden: het geldt eveneens een koloniatoren-belang.

Een stuk imperialisme.

Een kwestie, die met rechtsverhoudingen eigenlijk weinig heeft uitstaan.

* * *

Ge zult me wijzen op het algemeen belang?

Ik vraag wederom: welk algemeen belang heeft Indië bij eene verdere bebouwing van Sumatra door overwegend vreemd kapitaal?

De memorie denkt alleen aan het zijdelingsch fiscaal belang: de belastingen.

Maar stellen we ons eens op het standpunt, dat het in deze tijden van buitengewone vermindering der industriële productie goede politiek is, om alle krachten in te spannen voor de openlegging der buitengewesten.

Rust de kolonisatie-plicht dan op den landbouwenden Javaan?

Heeft dan de immigrerende koelie een bijzonderen plicht om Sumatra omhoog te brengen en dat op een wijze die de winsten zal doen afvloeien naar buiten?

Indien het ging om een kolonisatie, die blijvend nut had, niet voor het op groote schaal draineerende grootkapitaal, maar eene die de vruchten der kolonisatie, zij het geheel zij het grootendeels, ten nutte deed komen van Indië zelve, dan konden we spreken van een algemeen belang voor Indië, dat het eventueel zou wenschelijk maken, dat in tijd van arbeiders-schaarschte, en als daar geen andere middelen waren om arbeiders ter plaatse te bekomen, een poenale sanctie werd gegeven of gehandhaafd voor de contracten der werknemers.

Maar in deze omstandigheden, waar zelfs het gevaar bestaat, dat de zijdelingsche voordeelen voor den fiscus niet zullen opwegen tegen de hoogere kosten van bestuursvoering en verdediging, — in deze omstandigheden, waar het grootkapitaal zich tot de koloniën wendt, omdat dit een veiliger beleggingsveld wordt geacht dan het industriële, daar kan een democratisch voelend mensch niet meewerken aan een daad van zuiver imperialisme.

De regeering wil de noodzakelijkheid der handhaving van de poenale sanctie aantoonen en wijst dan op het feit, dat de Sumatra-ondernemingen gemiddeld 5 procent zullen moeten verliezen (of minder verdienen), indien de poenale sanctie wordt afgeschaft, en dat er ettelijke zullen moeten staken.

Aangenomen de juistheid dezer cijfers, zou ik in gemoede willen vragen, nu eens niet de verhoudingen uit het oog te verliezen.

Mag ik een parallel trekken?

Er zijn talloze werknemers, ook ambtenaren, die niet minder dan 5 procent van hun inkomen hebben moeten opgeven, en er zijn ook ettelijke werknemers zoo maar aan den dijk gezet.

Was er nu reden, om den werkgevers een poenale sanctie op te leggen?

De kwestie, tot haar eenvoudigste proporties teruggebracht, is geen zaak van recht, doch van machtsverhoudingen.

Van machtsverhoudingen, die gebaseerd zijn niet op ideële, algemeene belangen van deze gewesten, maar op die van het kapitaal alleen.

En niet het kapitaal, dat zich beperkt tot zijn functie van pionier, maar van het kapitaal dat zich zelf wil, en slechts zóóveel goeds afwerpt, als onvermijdelijk is bij het binnen halen van den buit.

En daar moeten onze Javanen dan dienst voor doen en naar de buitengewesten worden weggezogen, om hun zoogenaamd „surplus” aan bevolking af te geven!

Een surplus, dat anders de strekking zou hebben gehad, hen te prikkelen, den weg op naar de industrialisering van Java.

Java gedraineerd aan landbouwende bevolking en aanstaande industriele krachten, teneinde het groot-kapitaal in staat te stellen, de buitengewesten te draineeren ..... op de gebruikelijke wijze.

..... Twee duivels, waarvan de een den ander niet uitdrijft, doch helpt.

* * *

Toch mag men er niet blind voor zijn, dat de regeering zich voor een moeilijke kwestie bevindt.

Er zijn blijkbaar machten, die den weg op willen van overheersching van den arbeider, ten einde op de wereldmarkt winsten te kunnen behalen.

En die dien weg heel gráág op willen, omdat ze met hooggeprijsd geld zitten, dat zijn uitweg hebben moet.

We zitten midden in de financieele politiek der grootmachtigen en moeten laveren.

En kunnen niet precies doen wat we willen, doordat we in het krijt staan.

Ligt het niet eindelijk op onzen weg, om een andere methode van openleg-

ging van de buitengewesten aan te vangen?

Toegegeven, dat de poenale sanctie een noodzakelijk kwaad is in deze tijden, komt de vraag, of dan wel alles is gedaan, om de vrijheid van den werknemer te handhaven zoover en zoo lang als dat kan, nu en in de toekomst?

Zijn er dan geen andere middelen — en meer doeltreffende — om een land te koloniseeren, dan een honkvaste bevolking van een naburig land door familieleden of dorpshoofden op zacht-welwillende wijze tot emigratie te brengen en ze ter plaatse, zoo goed als het met de strafwet in de hand gaat, vast te houden als straf-exercerende militairen?

Kan onze regeering niet doen, wat in Australië, Canada, Argentinië wél is geschied?

En zou het land er niet bij winnen, als daar wat vreemde elementen werden ingebracht, die werken willen en gelukkig zouden zijn als ze, zelfs in een tropisch land, handen-arbeid mochten doen om te ontvluchten aan de ellende thuis?

Is het niet een bespotting van al wat logica is, dat daar in Europa duizenden en duizenden snakken naar werk en eten en Indië klaagt over te schaarsche bevolking voor de ontwikkeling van zijn gebied?

Kan in Sumatra niet, wat in de Kaapkolonie wél kon?

Is dat, omdat we ons blind staren op de warme kuststreken, waar de Europeaan, naar het heette, geen lichamelijken arbeid kon verrichten zonder gevaar voor zijn gezondheid ..... toch een sprookje? ..... en niet denken aan den goenoeng?

Omdat we nu eenmaal in den kleinen man den geboren koelie hebben leeren zien en ons zóó hebben geïnfecteerd met zijn feudale begrippen, dat we zelf ook al handenarbeid in de tropen niets zijn gaan vinden voor het blanke ras?

Of komt het, doordat we onbewust in de historische lijn loopen van uitbuiting van werkkrachten, die overgebracht werd naar de koloniën, ons onwillens brengt in een gedachtenfeer waarbij overheerschte en werknemer synonieme begrippen worden?

Hoe het zij: hij, die zegt dat de kolonisatie van de buitengewesten moet slagen en zich dus begint te stellen op het standpunt van den „vrijen” arbeid, zal éérst alle mogelijke pogingen moeten hebben gedaan om die kolonisatie te bevorderen ..... ook door anderen dan den Javaan, die hoegenaamd geen plicht of belang heeft om zich als kolonisatie-materiaal te laten gebruiken.

Eerst alle andere pogingen moeten hebben afgedaan, om een kolonisatie op te bouwen, vóór hij zedelijk het recht heeft, om het strafwetboek te halen bij wijze van herdershond, die de onwillige schapen moet bij elkaar houden.

* * *

Conclusie: het handhaven van de poenale sanctie beduidt een kwestie van huidige kapitalistische politiek, die zich aanduidt als een zaak van machtsgebruik, niet leidt tot een in het belang van den lande zijnde kolonisatie der buitengewesten, doch erop berekend is, uit Java de krachten te draineeren, die daar noodig zijn voor de industrialisering van het land, en uit de buitengewesten de winsten weg te draineeren.

Met, als voordeel, een winst voor den fiscus, verminderd met de kosten van weerbaarheid en intensiever bestuursvoering .....

Een achteruitgang dus, waartegenover geen noemenswaardige voordeelen voor de gemeenschap staan.

Niet aanvaardbaar voor iemand, die democratisch denkt.

* * *

Niet in alle opzichten kunnen wij de zienswijze van onzen juridischen medewerker ten deze onderschrijven. Van ons afwijkend inzicht zullen wij vóór de behandeling van het betreffende voorstel in den Volksraad nader doen blijken. R e d.

De Indische Courant
9-8-23-181

Dit nummer bestaat uit twee bladen.

KLAP EN POENALE SANCTIE.

In de *Sum-Post* lezen wij, dat het aantal aangebrachte klappzaken, waarbij assistenten betrokken waren, in 1921 ongeveer 130, tegen ongeveer 75 in 1922 bedroeg.

Geheel betrouwbaar zijn deze cijfers niet. Intusschen is het een officieel erkend verschijnsel, dat in den loop der laatste jaren het slaan vrij aanmerkelijk afneemt.

Daarvan worden oorzaak geacht instructies, van hoogerhand aan de assistenten vrij algemeen gegeven, alsook een zekere geleidelijke verandering in de denkwijze van de assistenten ten deze, welke verandering wellicht het gevolg is van steeds weer herhaalden aandrang om het slaan te laten.

Is dus de verhouding 130 tot 75 voor het aantal klappzaken in de twee opeenvolgende jaren 1921—1922 waarschijnlijk niet geheel juist, en vermoedt het blad, wat te geflatteerd voor de vaststelling van de werkelijke mate, waarin het slaan afneemt, dat dit slaan afneemt, mogen we als vaststaand aannemen

Daar staat dan als een contrast tegenover, dat het aantal aanslagen op assistenten van 1921 tot 1922 gestegen is van 19 op 26. Reeds eerder hadden wij trouwens gelegenheid te wijzen op een toename der assistentenaanslagen in de laatste jaren.

De *Sum-Post* komt dan tot de volgende juiste gevolgtrekking:

Valt hieruit geenszins te concludeeren, dat de aanslagen geen enkel verband zouden houden met „den klap”—er valt wel uit te concludeeren, dat zij, die gemeend hebben, dat de aanslagen exclusievelijk of hoofdzakelijk „den klap” tot oorzaak hebben, een verkeerd-eenzijdig inzicht hebben gehad.

De afname van het slaan immers is samengegaan met een ongewijzigd systeem waaronder gewerkt wordt, tezamen met een wijziging in ongunstigen zin van de arbeidsvoorwaarden der koelies; het aantal aanslagen nam toe. Waarmede aanwijzingen zijn gegeven voor de dieper liggende oorzaken der assistentenaanslagen, vroeger door ons samengevat in de uitdrukking „economische ondergrond.”

De *Sum-Post* legt hier den vinger op de bekende Deli-wond. De klap was van vele aanslagen de aanleiding, de oorzaak moet elders, en wel in de economische verhoudingen, worden gezocht.

De jongste gebeurtenissen bewijzen de juistheid van deze oude, maar thans nog wel in 't regeerhuis bestreden uitspraak. Bij de uitbetaling van de creditsaldi hebben in Deli, voornamelijk onder de Chineesche koelies, die „erg op den penning zijn”, weer vele relletjes plaats gehad, en de assistent was natuurlijk degeen, die de eerste klappen in ontvangst te nemen had.

De feiten van den dag volgen de conclusie van de *Sum-Post* dus als 't ware op den voet.

De *Preangerbode* is daarvan geschrokken.

En in stede nu het inzicht van de *Sum-Post* te bestrijden, laat het achtenswaardige orgaan de conclusie van de *Sum-Post*—die in zijn kraam niet te pas kwam—weg, en concludeert dan brutaal-weg:

„Inderdaad een vreemd contrast: de klap vermindert, de aanslag neemt toe! Maar op het vreemde van dit verschijnsel gaat de *Sum-Post* niet in. Waarom niet? Misschien, omdat de conclusie voor de hand ligt, dat het verband tusschen klap en aanslag lang zoo groot niet is, als sommigen, waaronder het genoemde blad, steeds aangenomen hebben.”

Brutaler, oneerlijker hebben wij 't zelden gezien. De *Sum-Post* geeft een rake verklaring, de *Preangerbode* laat haar weg en zegt dan heel nuchter: Op het vreemde van dit verschijnsel gaat de *Sum-Post* niet in.

Op het vreemde van dit verschijnsel is de *Sum-Post* juist wél ingegaan. Maar de *Preangerbode* dorst haar inzicht niet over te nemen. Omdat het blad niet in staat is, haar te bestrijden. Daarom wordt, geheel conform de dagelijkse gewoonte van de Bandoengsche journalistiek, den lezer gesuggereerd, dat de *Sum-Post* 't niet tot een conclusie heeft kunnen brengen.

De *Preangerbode* zal dan zelf eens aan 't onderwijzen gaan. En nu wordt 't tijd om 't hart vast te houden. Want is de *Preangerbode*, dank zij de voortreffelijke leiding, al niet in staat om over de eenvoudigste Java-zaken een oordeel te vellen,—wanneer Deli met zijn vele en moeilijke vraagstukken aan de orde komt, is onze collega uiteraard de kluts geheel kwijt.

En zoo is zijn oordeel over den klap en zijn oorzaak dan ook even vermakelijk als dom. Hij schrijft op een toon, die kennis doet vermoeden:

„Immers, is de aanslag het logisch gevolg van den klap, dan moet bij vermindering van den klap ook de aanslag verminderen. Maar hier valt juist het omgekeerde te constateeren: Hoe minder klappen, des te meer aanslagen!

Het spreekt van zelf, dat hieruit niet de gevolgtrekking mag gemaakt worden, dat er maar flink geslagen moet worden; dan houdt men de vrees er in en krijgt een gering aantal aanslagen.

Maar wél is hierdoor bewezen, dat er nog andere factoren zijn, die den aanslag

beheerschen en volstrekt niet de klap alleen. Zij hebben zelfs zooveel invloed, dat zij den aanslag doen toenemen, niettegenstaande de klap vermindert. Ja, voort redeneerende, komt men tot het zonderling schijnende resultaat, dat, al zou er thans heelemaal niet geslagen worden, er toch aanslagen gepleegd zouden worden en misschien nog meer dan vroeger, toen er wél geslagen werd”.

Natuúrlijk zouden er dan toch aanslagen plaats hebben.

Omdat die aanslagen in diepste wezen met den klap niets te maken hebben, maar een zuiver uitvloeisel zijn van het geheele fatale werksysteem ter Oostkust van Sumatra.

De *Preangerbode* weet 't natuúrlijk beter en betoogt verder:

„Het is niet moeilijk, den voornaamste dier factoren te onderkennen.

Het is de voortdurende opruiing, waaraan de kleine man de laatste jaren heeft bloot gestaan, opruiing door socialisten, communisten en nationalistien, en welke bewerkt heeft, dat de eerbied van den koelie voor den assistent verminderd is en zich tevens bij hem een gevoel van haat (klassen- en rassen- haat) ontwikkeld heeft.

Dan geeft het niets, of de assistent zich meer beheerscht dan vroeger, zich zelfs absoluut meester is, en of de klap vermindert, zelfs verdwijnt.

De aanslag blijft en neemt zelfs toe.”

Ziedaar. Een conclusie geheel volgens het oude recept. Er kan in Indië niets gebeuren, of de *Preangerbode* zoekt de oorzaak in de stelselmatige opruiing.

Met dezen passe-partout opent onze Bandoensche collega alle geheime sloten. Met dat woord weet hij alle verschijnselen te verklaren.

Anderen studeeren en peilen de diepte van de borrelende wateren in de Indische maatschappij. De *Preangerbode* vindt studie niet noodig. Economische oorzaken — larie, zegt zij. Sociale misstanden — nonsens. Zet de opruiers 't land uit — en alles zal hier van een leien dakje gaan.

Het is 't advies der dommen. En hòe dom het jongste oordeel van den Bandoengschen voorlichter is, kan wel blijken uit het feit, dat de geschiedenis van Deli als 't ware met de aanslagen op assistenten is saamgeweven. Neem onverschillig welk jaar in de Deli-historie, en altijd zult ge er een bloedvlek op vinden.

Toen de woorden socialist en communist in dit land nog onbekende klanken waren, werden in Deli reeds vele jonge mannen vermoord.

De koelies in Deli werden en worden niet opgeruid, en er is dan ook nooit sprake van een gezamenlijk verzet over de gansche linie. Dat verzet openbaart zich plaatselijk, daar waar de inkomsten worden verminderd of andere maatregelen tot ontevredenheid leiden.

10

De *Preangerbode*, die weer, zooals steeds, waanwijs meespreekt over zaken, waar zij niets van snapt, leze eens wat *De Planter*, het orgaan, niet van de koelies, maar van de Deli-assistenten, over den laatsten Deli-moord schrijft. De redacteur, de heer Dingemans, die Deli door en door kent, er jaren als planter is werkzaam geweest, wijst er voor de zooveelste maal op, hoe in verreweg de meeste gevallen de aanslagen op assistenten een zuiver uitvloeisel van de poenale sanctie zijn. Waar steeds het lot van den koelie gesteld wordt tegenover het belang van de cultures, het daarin gestoken kapitaal, het gewest enz., wordt de eigenaardige positie van den assistent, die in deze tusschen werkgever en werknemer staat, geheel over het hoofd gezien, alhoewel hij toch de persoon is, die de kwade kansen loopt.

En de schrijver vervolgt:

„Afgescheiden dus van de door geen verstandig en kennis van zaken bezittend mensch te ontkennen omstandigheid, dat voor het welslagen, om niet te zeggen de bestaansmogelijkheid, van de cultures op de buitenbezittingen de poenale sanctie zooiets is als een *conditio sine qua non*; afgescheiden van het niet te miskennen feit, dat van de poenale sanctie een opvoedende kracht uitgaat in dien zin, dat ze van den koelie een bruikbaar werkmans maakt en hem de zegeningen van hygiënische en sanitaire maatregelen doet deelachtig worden; afgescheiden dus daarvan, dat de poenale sanctie praktisch noodzakelijk is en dat er ook in ander opzicht veel ten voordeele van dat instituut aan te voeren valt, blijft het o.i. als een paal boven water staan, dat datzelfde arbeidssysteem de diepere oorzaak is van het euvel der aanslagen op assistenten.”

Verder merkt de heer Dingemans nog op, dat de bestaande contractbanden tusschen onderneming en koelie den assistent dwingen om van den laatste een nakomen van de contractbepalingen te vorderen, 't geen dan dikwerf op den koelie prikkelend werkt en hem verleidt tot het opheffen van zijn hand tegen den assistent, dien hij als verantwoordelijk beschouwt voor datgene, wat op dat moment zijns inziens niet recht is.

Het heeft den heer Dingemans dan ook niet weinig verbaasd, dat de regering in haar memorie van toelichting op het ontwerp tot wijziging van de koelie-ordonnantie het noodig achtte om er den nadruk op te leggen, dat de instelling der poenale sanctie niet als zoodanig immoreel is, noch

als zoodanig immoreele gevolgen impliceert.

„De omstandigheid, — aldus vervolgt de heer D., — dat voorgesteld is geworden om in de te herziene koelie-ordonnantie eene bepaling op te nemen, welke den gouverneur-generaal het recht toekent om misbruikers van het onderwerpelijke arbeidssysteem met opheffing van de poenale sanctie op de betreffende ondernemingen te straffen, houdt, nogal inconsequent, eene erkenning in van de regering zelve, dat de poenale sanctie wél immoreele gevolgen kan impliceren!

De poenale sanctie is noodzakelijk, maar in meer dan één opzicht een noodzakelijk kwaad! De Engelsche predikant, die aan het graf van den vermoorden assistent Ellison de hoop uitsprak, dat het mogelijk zou blijken het verderfelijke arbeidssysteem te verlaten, hetwelk onder de betrokkenen dikwijls zooveel haat en verbittering zaaide, had een beteren kijk op de zaak dan de regering blijkt te hebben.”

Tot hiertoe de heer Dingemans, wiens ernstige woorden de *Preangerbode* eens lezen en herlezen moet. Misschien zal zij dan begrijpen, alwéér geblunderd te hebben. 't Geen overigens geen bepaald Bandoeng-nieuws in zich sluit.

En wat de regering betreft, zij heeft met haar ontwerp opnieuw slechts naar één zijde gezien. Landsbelang en ondernemersbelang zijn gaandeweg in het regeerhuis synonieme begrippen geworden. Aan den werknemer wordt slechts in allerlaatste instantie gedacht.

In Deli hebben èn de Europeesche èn de Inlandsche werknemer groot belang bij een geleidelijke opheffing van het instituut der poenale sanctie. De eisch der onmiddellijke afschaffing staat buiten elke realiteit. Indien op dit moment de poenale sanctie werd losgelaten — zou Deli tengronde worden gericht. En daar zou geen enkel belang mee gediend zijn.

De groote fout van het regeervoorstel is dan ook naar ons inzicht niet gelegen in de handhaving van de poenale sanctie, maar wél in de handhaving voor onbepaalden tijd.

Het standpunt van den vorigen gouverneur-generaal, die evenmin tot onmiddellijke opheffing wilde overgaan, verdiende dáárom de voorkeur, wijl het den werkgever als 't ware dwong om zich gaandeweg op de komende afschaffing voor te bereiden. Het paedagogisch element, dat er in school, was van groote waarde en onmisbaar voor de ondernemers, die hun werksysteem tot dusver van de machtsverhoudingen afhankelijk hebben gesteld. Geplaatst voor de zekerheid, dat in de naaste toekomst de rechtsverhoudingen de machtsverhoudingen zouden verdringen, zouden zij krachtens het meest-gezonde eigenbelang bereid zijn om eigener beweging aan den opbouw van een nieuwe, vrije, arbeidsregeling mede te werken.

Nu — met de regeeringsbeloften in den zak en de poenale sanctie blijvend in de koelie-ordonnantie — mogen zij weer indommelen en alle reeds tendeele getroffen maatregelen, noodig om den vrijen arbeid naar wensch te doen slagen, minachtend terzijde schuiven.

Wél is de regering ziende blind.

En de vraag klemmt, hoeveel slachtoffers Deli nog moet eischen, vooraleer zij bereid is om de verhouding tusschen werkgever en werknemer ter Oostkust op meer normale wijze te regelen!

Onderwerp: „Fonds Dachlan”.

Geachte redactie!

Tijdens haar jongste congres besloot de vereeniging „Moehammadijah” Djokjakarta tot de stichting van een studiefonds met den naam „Fonds Dachlan”, met het doel de studie te bekostigen van Moehammedaansche jongelieden aan hogere Islamitische onderwijsinrichtingen in andere Moehammedaansche landen. Door deze stichting meent de vereeniging het best de nagedachtenis te eeren van wijlen haren verdienstelijken oprichter en voorzitter Kijai Hadji Achmad Dachlan, die een groot deel van zijn leven wijdde aan de verspreiding van godsdienstig onderwijs en de propaganda voor het onderwijs in het algemeen, waarvan de laatste twaalf jaren aan het hoofd onzer vereeniging, welke thans op Java 12 afdeelingen heeft met tezamen twee-en-dertig scholen, waarvan 27 lagere, 4 H. I. Scholen en 1 kweekschool voor Islamitische onderwijzers.

De stichting van een fonds voor de opleiding van leerkrachten met hogere bevoegdheid ligt wel het meest in de lijn van den overledene, die bovendien steeds elke persoonsverering na diens dood door beeld of grafmonument, als zijnde strijdig met den Islam heeft afgekeurd.

Ons hoofdbestuur twijfelt niet, of ook onder uwe lezers zullen er zijn, die, het hooge belang begrijpende van meerder onderwijs op Islamitischen grondslag voor dit land en volk, wel willen medewerken aan genoemd fonds.

Beleefd verzoekt ons hoofdbestuur daarom uwer redactie dit schrijven wel in uw blad plaatsing te willen verleenen. Nadere inlichtingen zullen aan belangstellenden gaarne worden verstrekt door het: comité fonds Dachlan p/a Hoofdbestuur Moehammadijah Djokjakarta.

Namens het Hoofdbestuur vd.

MOEHAMAD KOESNIE,

Secretaris.